

איש חי  
רב פעלים  
רודף צדקה וחסד  
ר'  
**משה שניצר**  
ז"ל  
ב"ר מנחם מנדל ז"ל  
תנצב"ה

# מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב

כולל "סנה משה"  
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זוסר ז"ל

בית מדרש  
למגידי שיעור "דף היומי"

חז"ם סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה  
החשובה הודפת  
צדקה וחסד  
מרת  
**ורדה שניצר**  
ע"ה  
ב"ר מאיר ז"ל  
תנצב"ה

י"ו ע"ב י"ד ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

## מסכת מעילה כ"א-תמיד כ"ז

בס"ד, י"ד אייר תשע"ב

גליון מס' 676

### השבוע בגליון

- ◆ מדוע יש צורך לשמור על בית המקדש?
- ◆ המהות אסור מעילה
- ◆ זקני תורה כל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם - מדוע?
- ◆ ההתמודדות בין כוחות הנפש לבין כוחות הגוף
- ◆ "כולנו חכמים... כולנו זקנים"?
- ◆ מועד יש צורך לשמור על בית המקדש?
- ◆ הקמת בתי מדרשות סמוך לכותל המערבי
- ◆ מעילה- מעיל, בגידה - בגד
- ◆ כוונת המילה מעילה - שקר
- ◆ כוונת המילה מעילה - התעלמות

- ◆ מעילה - פעולת גזילה?
- ◆ מהות אסור מעילה
- ◆ זקני תורה כל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם - מדוע?
- ◆ ההתמודדות בין כוחות הנפש לבין כוחות הגוף
- ◆ "כולנו חכמים... כולנו זקנים"?

### דבר העורך



12 שבועות

**בעוד** שנים עשר שבועות יסיימו המוני בית ישראל את הש"ס בלימוד הדף היומי ויחלו במחזור החדש הבא עליו לטובה.

מטבע הדברים, בתחילת הדרך הכל חדורי התלהבות וזריזות, העליזות שורה על פני כל בלהט העשייה הברוכה והרצון לקבוע עיתים בתורת ה': אט אט, ההרגל עושה את שלו, מחלה זמנית הופכת להפסקה קבועה, חתונה של בן משפחה מתארכת עד בלי די, ולפעמים, בלי סיבה מיוחדת, תחושת עייפות מתפשטת מפה לשם עד שהלאות מכריעה. בשנים האחרונות, יהודים יקרים, אירעה תופעה הפוכה! זרם בלתי פוסק של יהודים הצטרף אל הדף היומי, ומשנה לשנה גדל המעגל, התווספו ספסלים לבתי הכנסיות, וקהילות רבות התיישבו ללמוד תורה פשוטו כמשמעו. גם אתם, בוודאי, חפצים לעשות זאת, להקים שיעור באיזור מגורכם, לסייע, לדבר עם הסובבים אתכם, ליזום ולהוציא אל הפועל. קשה בכלל לא. משימה מייגעת? תקראו את הסיפור הבא, מאת הרה"ג ר' יעקב שכטר שליט"א, ותחליטו בעצמכם.

**לכבוד** מערכת מאורות הדף היומי, שלום רב.

**אני** מתגורר בשכונת רמת אהרן בבני ברק, ומשתתף בשיעור דף היומי בבית הכנסת המרכזי בשכונתנו, החל מתחילת המחזור הקודם. לפניכם סיפור הקמתו של שיעורנו.

**בעת** שיום הש"ס היתה התעוררות גדולה לפתיחת שיעורים חדשים, בהשראת השמחה העצומה והפרסומת הרבה שניתנה אז למעמדי הסיום המרגשים די בכל אתר ואתר.

דף כ/א מצטרפין זה עם זה ואפילו לזמן מרובה

### מעילה - פעולת גזילה?

לפני מאמרים אחדים הבאנו את דבריו של בעל "נתיבות המשפט" (סימן כ"ח ס"ק ב'), כי קיים הבדל יסודי בין מעילה בחפץ של הקדש בקדושת הגוף, לבין חפץ של הקדש הקדוש קדושת דמים [קדושת הגוף- שהחפץ עצמו משמש בבית המקדש. קדושת דמים - שהחפץ מיועד למכירה, ובדמיו יירכשו חפצים הדרושים לבית המקדש]. אסור מעילה בחפץ קדוש בקדושת דמים זהה לאיסור גזילת ממון, שכשם שאסור לגזול ממון מבעליו, כך אסור לגזול ממון מהקדש. לפיכך, כאשר להקדש אין שימוש בחפץ ואין לו תועלת מן הממון - איסור מעילה בטל, כפי שאין איסור גזילה בחפץ שהופקר על ידי בעליו. ברם, איסור מעילה בחפצי הקדש הקדושים בקדושת הגוף הוא משום קדושתם, לא מפני בעלות הממון של הקדש עליהם, אלא מפני שגופם קדוש ואסור להשתמש בחפץ קדוש.

דא עקא, שקיימות מספר הוכחות לכך, שהגדרות איסור המעילה בחפצים הקדושים בקדושת הגוף, זהות להגדרות איסור גזילת ממון הזולת. הנה, שיעורו של חיוב מעילה הוא פרוטה, שהמועל בשווי פרוטה מתחייב. שיעור פרוטה הוא שיעור של חשיבות ממון, הרי לנו, כי איסור המעילה הוא כדין גזילת ממון. יתר על כן, במשנה מבואר, כי המועל טיפין טיפין בחפצי הקדש, לבסוף, כאשר כל מעילותיו הזעירות מצטרפות לכדי פרוטה, הוא עובר על איסור מעילה. אם אכן איסור מעילה בחפצי קדושת הגוף הוא איסור ועבירה שבין אדם למקום, מעולם לא שמענו כי מספר מעשים קטנים, שאין איסור בכל אחד מהם בפני עצמו, מצטרפים ביחד לכדי איסור גדול. אך ורק אם איסור מעילה הוא איסור גזילת ממון, מובן היטב, כי הלוקח ממון מן השני חייב להשיבו לו כאשר הוא מצטבר לכדי פרוטה, שהוא שיעור חיוב השבת ממון לזולת (עיי' חידושי רבינו חיים הלוי הלכות מעילה, "אתנון דאורייתא" סימן ג', "קהילות יעקב" סימן א').

**מהות איסור מעילה:** בין כותלי הישיבות רווח הביאור הבא. אין סתירה בין הדברים - אפשר שאיסור מעילה בחפץ הקדש בקדושת הגוף, הוא איסור בגין קדושת החפץ והוא אינו נובע מדיני גזילה, ובכל זאת, גדרי האיסור ייקבעו לפי דיני גזילה. לשם כך עלינו לרדת לשורש איסור מעילה. מהות איסור המעילה אינה השימוש בחפץ, אלא שינוי ייעודו של החפץ אשר היה מיועד להקדש, ועתה הסבו את ייעודו לחולין. זה הוא בסיס האיסור, כפי שנתבאר לעיל (יח/ח), "אין מעילה אלא שינוי". מעתה, כאשר אנו מבקשים לדעת אם מעשה פלוני נחשב כשינוי החפץ מייעודו, עלינו להתבונן בהלכות גזילת ממון ולהוכיח איזה מעשה נחשב כגזילה, כלקחת ממון מבעליו, אזי נדע לסווג את מעשי השימוש השונים ולקבוע מי מהם נחשב כשינוי ייעוד החפץ וממילא יש בדבר איסור מעילה.

### צעילוי נשמת

הר"ר **מאיר סנד** ז"ל  
ב"ר בן ציון ז"ל  
נלב"ע י"ד באייר תשמ"ט  
**תנצב"ה**

הנוצח ע"י ידידינו **משפ' סנד** שיחיו

### צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם פסח סקורניק** ז"ל  
ב"ר צבי יהודה ז"ל  
נלב"ע י"ג באייר תשמ"ז  
**תנצב"ה**

הנוצח ע"י בנו ידידינו רופ"ר הר"ר **יהודה גבריאל סקורניק** ומשפ' שיחיו - ת"א

### צעילוי נשמת

הר"ר **אליהו יחיאל מירון** ז"ל  
ב"ר יצחק ז"ל  
נלב"ע י"ט באייר תשנ"ט  
**תנצב"ה**

הנוצח ע"י ידידינו **משפחת מירון** שיחיו - תל אביב



דף כה/א אבל זקני תורה זו... כל זמן שהם מזקינים דעתם מתיישבת עליהם

### זקני תורה כל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם - מדוע?

המשפט האחרון של מסכת קינים קובע, כי "זקני תורה... כל זמן שמזקינין דעתם מתיישבת עליהם". כלומר, ככל שנחלש כוחו הגופני של העוסק בתורה, כוחו הרוחני גדל ומתעצם ("המפרש" כאן, ופירוש המשניות לרמב"ם).

**ההתמודדות בין כוחות הנפש לבין כוחות הגוף:** המהר"ל מפראג כותב, כי הדבר אינו מקרי. קיים יחס הפוך בין כוחות הגוף לבין כוחות הנפש. הגוף, החומר, מונע במידת מה את השגת התורה בשלמותה. עם החלשות החומר, והתקרבותו אל חדלונו, גדל כח השכל, וחכמת התורה נספגת באדם ביתר שאת (ביאורי אגדות כאן, ובנצח ישראל פרק ט"ו).

**"כולנו חכמים... כולנו זקנים?"** יסוד זה נפוץ בכתביו של המהר"ל, ועל פיו הוא מסביר את הנוסח בהגדה של פסח: "ואפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו זקנים, כולנו יודעים את התורה, מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים". ואפילו חכמים - ניחא, אפילו נבונים - מובן, אלו ואלו צריכים לספר ביציאת מצרים. ברם, מה דרגת מעלה יש בזקנים על פני צעירים? אין זאת, אלא שהזקנה, כחכמה וכבינה, היא דרגה ומעלה בהשגת התורה (גבורות ה', פרק כ"ג).

**דילול כח הגוף תמורת קבלת חכמה:** הגאון רבי איצ'לה מוואלאז'ין זצ"ל, משתמש ביסוד זה לבאר את דברי הגמרא (קידושין לבב) האומרת, כי "אין זקן אלא מי שקנה חכמה". כוונת הדברים היא, הוא אומר, כי הזקן קונה את החכמה תמורת כח הגוף, הוא מפריש את כוחו בעד החכמה. "שקנה חכמה". בסיום דבריו הוא מצטט את הפסוק (ישעיהו מ/לא) "וקווי ה' יחליפו כח", לאמר, יתנו את כוחם תמורת דרגות בהבנת התורה ובידיעתה ("רוח חיים" פ"א מ"א ד"ה "וזקנים" בהגה"ה, ובספר ביאורי רבי חיים מוואלאז'ין, פרשת קדושים).

**דעתם מתיישבת עליהם:** בעל "אור החיים" הקדוש זצ"ל, מסביר את דברי המשנה באופן אחר. "כי יזקין האדם תתמעט הבנתו", הוא כותב (בראשית מז/כט), "ואפילו איש חכם לא יוכל לצאת ולבוא במלחמת תורה ויתמעטו הרגשותיו". אולם, דעתו מתיישבת עליו, לעולם כח השכל יגבר על שאר מאוויי האדם ויצריו, שתורה למד כל ימיו ודעתו מיושבת [עיי"ש עוד בביאור המשנה].

דף כה/ב בשלשה מקומות הכהנים שומרים

### מצוות שמירת בית המקדש בזמן הזה

בימי הקיץ של שנת ה' תרכ"ט, עלה לארץ ישראל הגאון רבי הלל משה מעשיל גלבשטיין זצ"ל, בהיותו צעיר לימים בן שלושים וארבע שנים. עריסתו ניצבה בקהילת ביאלסטוק המעטירה, ואישיותו חוצבה בבית מדרשו של הרבי מקוצק זיע"א, ולאחר הסתלקותו הוא זכה לקרבה יתירה מאת בעל "חידושי הרי"ם" מגור זצ"ל.

גאון זה קבע את משכנו בירושלים עיר הקודש בחדר שחלונותיו השקיפו אל הכותל המערבי, והחל מחורף תר"ל הוא הקדיש ארבעים שנה לביורו סדר משמר בית המקדש. כמה כהנים ולוויים שמרו על בית המקדש, היכן הם ניצבו, מה היה תפקידם ועוד כהנה וכהנה, כמובא בהרחבה בספרו "משכנות לאביר יעקב".

רבי הלל משה חולל סערה בירושלים של אז, כאשר הוא התריע על איסור הכנסת האצבעות בין אבני הכותל [ראה בהרחבה "מאורות הדף היומי" יבמות דף ז/ב מאמר "הנחת פתקים בכותל המערבי, ושבעות דף ב/ב מאמר "האם נכרים רשאים לעלות להר הבית?"]]. ולדבריו הסכימו רוב גדולי דורו זצ"ל, מהרי"ל דיסקין, "אמרי בינה", "אדרת"ו", "שדי חמד" ועוד (עיין משנה כלים פרק א' משנה ח' ובפסחים טז/ב).

**שמירה בלילה או גם ביום:** שלושים כהנים, כך עולה מדברי הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פרק ח' הלכה ד'), שמרו בשלשה מקומות בבית המקדש, עשרה בכל מקום, ומאתים ועשרה לוויים שמרו בעשרים ואחד מקומות סביב בית המקדש. על מועדי השמירה נחלקו הראשונים. הרמב"ם (שם, הלכה ב') והר"ש (משנה מדות פרק א' משנה א') סוברים, כי מצוות השמירה נוהגת בלילה בלבד. הראב"ד (שם) והרא"ש סוברים, כי מצוות תמיד, בין ביום ובין בלילה. האחראי על השומרים, "איש הר הבית" שמו, היה בודק את עירונותם בכל עת ובכל שעה, כדי לוודא כי הם עושים את תפקידם נאמנה.

**מדוע יש צורך לשמור על בית המקדש?** הראשונים מבארים, כי מטרת השמירה אינה מפני גנבים, מה היא כן מטרת השמירה? ובכן, שני טעמים יש בראשונים לכך, והם תלויים במחלוקת הראשונים הנזכרת. הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פרק ח' הלכה א') אשר סובר כי מצוות השמירה

ובכן, במוצאי שבת קודש של סליחות, יומיים לפני תחילת המחזור החדש, אמרנו סליחות בבית הכנסת המרכזי של שכונתנו, כמנהג ישראל קדושים, עד השעה 1.30 בלילה. לאחר סיום הסליחות, מעדנו מספר אנשים ושוחחנו על סיום הדף היומי העומד על הפרק, ובתוך כדי הדברים אמרתי בדרך אגב, כי בשכונתנו הגדולה אין שיעור דף היומי, ואולי כדאי לייסד כזה.

**אמרו לי השומעים:** נו, קריינא דאגרתא! השבתי להם כי זה לא מופקע, והצעתי, כי נחלק את אמירת השיעור בין מספר אברכים אשר ישמשו בתורנות בתפקיד מגיד השיעור.

**נענה** אחד השומעים ואמר: בבית הכנסת קיים שיעור נוסף, ואף על פי שמגיד השיעור הוא תלמיד חכם ואוהב תורה מופלג, ובוודאי ישמח עם הקמת שיעור דף היומי, מכל מקום, אין ראוי לייסד שיעור דף היומי בלא לקבל את הסכמתו.

**משתתף** אחר אמר: צריך לקבל רשות מהמרא דאתרא שליט"א, הרי השיעור שאנו מדברים עליו יתקיים בבית הכנסת שבראשותו. דא עקא, שבאותה תקופה קשה היה לפגשו, עקב מנוחה שנכפתה עליו לאחר מחלה.

**אחרים** לא טמנו ידיהם בצלחת והוסיפו ואמרו, כי בית הכנסת משתייך לתנועת צעירי אגודת ישראל, ויש צורך לקבל את רשות הנהלת התנועה. זאת ועוד, כדי להקים שיעור צריך להדפיס מודעות, והזמן - קצר.

**אני** שתקתי והרעיונות המשיכו לזרום. "לא כדאי לפתוח שיעור יומיים בלבד לפני החגים", טען אחר בלהט, השיעור יתפרק לפני שהוא מתבסס, כדאי להתחיל 'אחרי החגים'... המשתתף האחרון שעד כה לא התערב, הוסיף ואמר, כי בנוסף על כל הנ"ל, ראוי ונדרש לבקש את רשותו של הגבאי המסור של בית הכנסת.

**דממת**י. כדי למלא את רשימת המטלות שפורטה בן רגע על ידי הנאספים, היה עלי להתפנות למספר ימי עבודה רצופים... ברוך ה', הנני עמוס מטלות נוספות הממלאות את כל זמני, ומטבע הדברים שמעתי את הטענות ואת המענות בהקלה מסויימת - נו, באמת אי אפשר לפתוח את השיעור, חבל אבל...

**השעה** הייתה קרוב לשתיים בלילה כאשר הטלפון בביתי צלצל. מצידה השני של האפרנסת דיבר בהתרגשות אחד המשתתפים באסיפה, "בא ניצור עכשיו קשר עם מגיד השיעור הקיים זה מכבר בבית הכנסת ונתייעץ עמו". שתניים בלילה. התקשרנו. הוא שמע את הדברים בשמחה רבה, ואדרבה, עודד אותנו בחדווה להגדיל תורה ולהאדירה.

**מטלה** אחת מתוך רשימה כל כך ארוכה הוסרה. עדיין נותרו דברים רבים לעשותם. החלטתי לעמוד מן הצד ולראות כיצד יפול דבר.

**הדברים** נפלו, יהודים יקרים, במהירות וביעילות. עם בוקר יצאתי מביתי, ומיד בצעדי הראשונים פגשתי את הרב חיים ברילנט שליט"א, מנהל תנועת צא"י. הצעתי לפניו את הרעיון, והוא בירך על כך בפה מלא. כעבור מספר צעדים, נקרה בדרכי גבאי בית הכנסת... גם הוא התלהב.

**אותו** יום נזקקתי לבקר אצל הרופא, והנה בחדר ההמתנה ניגש אלי אברך ושח בפני כי שמע אמש את הדיון שהתקיים בבית הכנסת. "מה יצא?", הוא שאל. "לא ברור", אמרתי לו. הוא השיב, כי יבקש מרעייתו להכין מודעה יפה על פתיחת השיעור, אף על פי שספק אם השיעור יפתח, כדי שאם אכן יפתח - המודעות לא יהיו עיכוב.

**סיימתי** את ענייני אצל הרופא, יצאתי אל הרחוב ונתקלתי בחתנו של הרב שלנו שליט"א. אני לא פציתי את פי והוא אמר לי, "אף על פי שאין כעת גישה לחותני שליט"א, אך אם אתה זקוק לדבר דחוף אתה יכול לשאול דרכי". מיד נזכרתי שיש לי שאלה אם כדאי לפתוח שיעור יומיים לפני ראש השנה, ובכלל, עלי לקבל את ברכתו ואת הסכמתו לכך. בא נלך אליו עכשיו, הפטיר החתן. כעבור מספר דקות הוא יצא מבית הרב עם חיוך רחב, הרב אמר שדברים טובים לא דוחים, ומי אמר שהחגים יפריעו, וכמובן, הוא בירך להצלחה מרובה.



נוהגת בלילה בלבד כותב, כי מצוות השמירה נועדה לכבודו של בית המקדש. לפיכך, במשך היום, כאשר מקריבים קרבנות ואנשים נכנסים ויוצאים, העדר שומרים אינו נחשב כפחיתות כבוד לבית המקדש. אך בלילה, עת המקום אינו רוחש אנשים, מכבודו של בית המקדש שיציבו עליו שומרים. הרא"ש אשר סובר כי מצוות השמירה נהגת ביום ובלילה מטעים מצווה זו ברצונה של התורה לבל יסיחו דעת מבית המקדש. מטרה זו תקפה הן ביום והן בלילה.

הרמב"ם בספרו "מורה נבוכים" (חלק ג' פרק מ"ה) מציין סיבה נוספת לשמירה ההדוקה על בית המקדש - שלא יכנסו טמאים ואוננים, האסורים להכנס לבית המקדש.

**הצבת שומרים סביב בית המקדש החרב:** רעיון חדשני העלה הגאון רבי משה הלל גלבשטיין - להציב בימינו שמירה על בית המקדש החרב!!! מניין לנו, הוא טען, כי מצוות השמירה תמה וגוועה עם חורבן הבית, אדרבה, מלשון הרמב"ם (בפירוש המשניות) משמע, כי מצווה זו תקפה לעולם: "זה דרך גדולה לבית, לכבוד וליקר, וכן היו שומרים המשכן במדבר ובימי שלמה **ועד לעולמי עד**". טעם וסיבה לכך הוא מוצא בדברי הרמב"ם (הלכות בית הבחירה פרק ו' הלכה י"ד, ט"ו) הכותב, כי קדושת בית המקדש לא בטלה לעולם, משום ששכינה אינה זהה ממקומה. אם כן, יש לשמור על מקום המקדש.

**הקמת בתי מדרשות סמוך לכותל המערבי:** מאחר שהוא היה מודע לכך שאין אפשרות מעשית לקיים את מצוות השמירה כצורתה, כפי שיפורט להלן, הוא הציע להקים בתי מדרש בסמוך לכותל המערבי, ובבתי מדרש אלו יקיימו תפילות ומשמרות ויעסקו כל העת בלימוד סדר קדשים. לא חזון בלבד היה זה. הוא גייס תרומות לרעינו והצליח לקבץ מאתים ושבעים נפוליונים, סכום עצום, כדי לרכוש שלש חצרות לבניית שלשה בתי כנסיות סביבות הר הבית. במכתבו לשר משה מונטיפיורי הוא מלהיבו להשתתף ברעינו, תוך שהוא מציין כי מי ששמו משה, ראוי להתחיל במצווה זו (המכתב בכתב ידו, התפרסם בספרו משכנות לאביר יעקב). לבסוף הרעיון לא צלח מסיבות שונות.

השמירה בהר הבית עצמו לא עלתה על הפרק מפני שאסור לטמאים להכנס להר הבית, ובימינו הכל טמאי מתים [ראה בהרחבה "מאורות הדף היומי", כרך ז', שבועות דף ב/ב, מאמר "עליה למקום המקדש", ומאמר "האם נכרים רשאים לעלות להר הבית?"]. הנידון שהועלה על ידו היה, אם קיימת אפשרות לקיים את מצוות השמירה מחוץ להר הבית, שמה מיקום עמדות השמירה של הלויים - בתוך הר הבית, אינו מעכב את המצווה, וניתן לקיימה גם מחוץ להר הבית.

שאלות וספקות שונים ליוו רעיון זה, ביניהם, מאחר שהכהנים אינם יכולים להשתתף בשמירה על בית המקדש, גם מחוצה לו, שהרי מקום שמירתם הוא בעזרה דווקא, יש לברר אם מצוות השמירה של הלויים תקפה, שיתכן כי הלויים והכהנים כרוכים זה בזה ושמירת הלויים מותנית בקיום מצוות השמירה של הכהנים.

כמו כן, מבואר במסכת ערכין (יא/ב), כי "משורר ששיער חייב מיתה" - לוי שהתמנה לתפקיד משורר בבית המקדש, אינו רשאי לעסוק בתפקיד שמירה בבית המקדש. מניין לנו, כי הלוי שלפנינו אינו בן משפחת משוררים, ואוי לו ואבוי לנפשו אם יהיה לעסוק בתפקיד השמירה [ראה בהרחבה "מאורות הדף היומי", ערכין דף יא/ב, מאמר "מדוע לוי רשאי לעסוק במקדש במלאכה אחת בלבד?"].

זאת ועוד, האם ניתן לוודא את המקומות המדויקים שבהם עליהם לעמוד? פקפוקים אלו אינם מערערים על עצם הרעיון, אלא על יישומו. האדמו"ר מסוכוטשוב זצ"ל, בעל "אבני נזר" (שו"ת י"ד סימן תמ"ט), פקפק בעצם החידוש, של שמירה על מקום המקדש בימינו. שהנה, אם טעם השמירה על בית המקדש הוא לכבוד ולתפארת, אומר "אבני נזר", אומנם השמירה אינה מפני גנבים, אך עליה להעשות באופן של שמירה, שמירה על דבר מה יקר ערך, ואילו כיום, אין לנו כל דבר יקר ערך בהר הבית, בית המקדש שומם, כלי המקדש נבזזו, המבנים הוחרבו ושועלים הלכו בו. היש על מה לשמור? שמירה על הר שומם אינה כבוד ואף לא שמץ ממנו.

האדר"ת טען, כי גם אם השמירה על הר הבית נועדה למנוע כניסת טמאים אליו, אין כל עילה לכך משום שאין ליהודי אפשרות לעלות להר. הדברים היו נכונים, כמובן, לתקופתו. בימינו, לדאבונינו, התאפשרה הכניסה ליהודים העוברים על איסור תורה בכניסה למקום המקדש.

### מעילה- מעיל, בגידה - בגד

ראוייה המעילה להחקר ולהבדק, מה טיבה של מילה זו ומה היא כוונתה המיוחדת.

**פעולת המעילה:** בספרא (פרשה יא) מבואר, כי "אין מעילה אלא שינוי", וכן נאמר בגמרא (יח/א) "אין מעל אלא שנוי". הוי אומר, פעולת שינוי החפץ מייעודו מכונה מעילה. לפיכך, גזבר

**באותו** ערב המודעות היפות הגיעו לביתי. **מה** יכול הייתי לעשות? הדבקנו אותם בשכונה. **למחרת** בערב, יום שני, אור ל"ז אלול, נכנסתי לבית הכנסת בשקט, בלא לארגן גמרות, בלי רעש, אולי בסוף אף אחד לא יבוא... הבטתי לפינת בית הכנסת והבחנתי בשש עשרה זוגות עיניים התולים מבט מצפה, להתחיל ללמוד דף היומי.

**השיעור** קם והפך לעובדה. **ברוך** ה' אשר לא עזב חסדו, במשך השנים נוספו לומדים רבים, ובחסדי ה', מעולם לא בוטל שיעור דף היומי, כולל בראש השנה, בליל יום הכיפורים, בהושענא רבה, בליל פורים, במוצאי פורים, בערב פסח וכדומה.

בברכה  
**יעקב שטר**  
בני ברק

★ ★ ★

**האם** לא על כך נאמר "פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם"?

המעוניין לזכות את הרבים בספור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

### בברכת התורה, העורך

### פנינים

דף כו/א פעמים שהוא בא מקרות הגבר או סמוך לו

#### טעם ברכת "הנותן לשכוי בינה"

זמן קריאת התרגול הוא מועד תחילת העבודה בבית המקדש. יש משערים, שלזכר עבודת בית המקדש מזכירים בברכות השחר "הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה", שכן, בכך היתה נפתחת עבודת היום בבית המקדש ("פרנס לדורות" 260).

דף כח/א אשריהם לראשונים שאפילו על אונס שינה עושים דין

#### הפחד מלישון מונע אונס שינה

מסופר על אחד הרבנים, כי בלילות של חג הסוכות, עת היו קורי שינה עוטפים את עיניו, היה מהדר ללמוד מחוץ לסוכה. **כשנשאל** על כך הסביר ואמר: **בלומדי** מחוץ לסוכה, בטוח אני בעצמי שלא יתקפני אונס שינה וארדם. פחד הרב מפני האיסור לישון מחוץ לסוכה לא יתן שינה לעיני, ונמצאתי לומד ללא הפסקה...

דף כט/א דברה תורה לשון הבאי דכתיב ערים גדולות ובצורות בשמים

#### תורת משה

תמה האדמו"ר מגור רבי אברהם מרדכי זצ"ל: **המילים** "ערים גדולות ובצורות בשמים" אינם מדברי הקב"ה אלא דבריו של משה רבינו הם אל בני ישראל! **חזר** ויישב: **הא** למדת שדברי משה הן הן תורה ממש... ("אמרי אמת", ליקוטים).

לעילוי נשמת אבי מורי

הר"ר **יהושע מרדכי** ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל

נלב"ע ל"ג בעומר - י"ח באייר תש"ן

**תנצב"ה**

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו





הקדש הנוטל חפץ של הקדש ומוסרו לידי אחר כדי שישתמש בו לצורכי חולין, הרי הוא 'מועל' אף על פי שהגזבר בעצמו לא נהנה מן החפץ, אך הוא שינה את ייעודו ובכך עבר על איסור מעילה. הגמרא מביאה שתי דוגמאות של שינוי המכונים מעילה, בני ישראל שעזבו את הקב"ה ועבדו לאלילים כונו מועלים (דברי הימים א' ה/כה), "וימעלו באלקי אבותיהם ויזנו אחרי אלהי עמי הארץ", וגם על הסוטה נאמר (במדבר ה/יב) "איש כי תשטה אשתו ומעלה בו מעל" (ועיי"ש בתוספות שבשני לימודים אלו מרומזים ב' סוגי מעילה). נמצאנו למדים, כי פעולה שיש בה שינוי מן המטרה, מכונה מעילה.

**כוונת המילה מעילה - שקר:** התרגום אונקלוס מתרגם את המילה 'מעילה' - שקר (עין במהר"ל בנתיבות עולם, נתיב האמונה פ"א, שהאריך בזה). רבינו סעדיה (בתרגומו) כותב: "תמעול מעל - ענינו הפרת ברית או צו". אכן, בתרגומו על הפסוק (ויקרא יט/יא) "לא תשקרו איש בעמיתו" הוא כותב, "לא ימעול שום אדם בחבירו". מעתה, המשנה מייעודו של חפץ, הרי הוא משקר, שאינו פועל כפי הנדרש ממנו.

**כוונת המילה מעילה - התעלמות:** הסבר נוסף כותב בספר "הכתב והקבלה", כי מעילה היא משורש 'על', שכאשר אדם אינו יורד במחשבתו לבדוק את אשר הוא עושה, או אז הוא מתעלם מסייגי התורה ומדיניה.

**מעילה מלשון מעיל:** לשון הקודש, כידוע, ניתנה על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, וכל מילה וביטוי שבה אוצרים עולמות בקרבם. "אבן עזרא" (ויקרא ה/טו) כותב דבר מעניין עד למאד, כי המילה 'מעילה' נבחרה לתאר את פעולת המעילה משום ש'מעילה' היא מלשון מעיל, "מגזרת מעיל". המלבי"ם (שם) מבאר, כי 'מעילה' ו'בגידה' הם שני ביטויים חליפיים לאותה פעולה, ושניהם נגזרו מלבושי האדם 'מעיל' ו'בגד'. ה'בגידה' נבחרה לתאר פעולה שאינה ראויה הנעשית בהסתר, "כשם שהאדם מתכסה בבגד עד אשר לא יראה עצמו ובשרו, כן יעטיף הבוגד בגידתו ומכסה מחברו - יתראה כאוהב ותחתיו איבה". ואילו ה'מעילה' נבחרה לתאר פעולת שקר הנעשית בגלוי, כמעיל אשר הוא הבגד העליון והחיצוני של האדם שהכל רואים אותו, ולפיכך, כל שקר גלוי, וכל שינוי גלוי שאינו ראוי, בשם 'מעילה' יתכנו.



קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת מעילה • דף כ"א • יום ראשון י"ד באייר

**הנרות והפתילות**

אָדָם שֶׁמְשַׁתְּמֵשׁ בְּחַפֵּץ שֶׁל הַקֹּדֶשׁ בְּשׂוּי פְרוּטָה, חֵיב בְּדֵינֵי מְעִילָה. לְמַשָּׁל, נִתֵּן אָדָם לְחַבְרוֹ פְרוּטָה שֶׁל הַקֹּדֶשׁ, וְאָמַר לוֹ: קִנְיָה לִי נְרוֹת בְּפְרוּטָה זוֹ, חֵיב הַמְשַׁלֵּחַ בְּדֵינֵי מְעִילָה. בְּמִקְרָה זוֹ חִבְרוֹ הַשְּׁלִיחַ פְטוּר, כִּי הוּא לֹא עָשָׂה אֵלָּא אֶת מַה שֶּׁבָקֵשׁ מִמֶּנּוּ הַמְשַׁלֵּחַ. ויִמָּה הַדִּין בְּמִקְרָה הַזֶּה: הַמְשַׁלֵּחַ נִתֵּן לְשְׁלִיחַ פְרוּטָה, וְאָמַר לוֹ, הִבֵּא לִי נְרוֹת בְּחֻצֵי פְרוּטָה וּפְתִילוֹת בְּחֻצֵי הַפְרוּטָה הַנּוֹתֶרֶת, וְהַשְּׁלִיחַ הִבִּיא נְרוֹת בְּכָל הַפְרוּטָה? בְּמִקְרָה זוֹ אִישׁ מֵהֶם אֵינּוּ חֵיב בְּדֵינֵי מְעִילָה. מִדּוּעַ? הַמְשַׁלֵּחַ אֵינּוּ חֵיב מִפְּנֵי שֶׁבְּסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר הַשְּׁלִיחַ עָשָׂה כְּדַבְּרוֹ רַק בְּחֻצֵי פְרוּטָה, וְאֵין דִּין מְעִילָה בְּפְחוֹת מִפְרוּטָה. גַּם הַשְּׁלִיחַ אֵינּוּ חֵיב בְּדֵינֵי מְעִילָה, כִּי אֶת מַה שֶּׁעָשָׂה מֵעַצְמוֹ לֹא עָשָׂה אֵלָּא בְּחֻצֵי פְרוּטָה.

למנוי גליון לילדים חייג:  
**1700-500-151**  
חודש היכרות חינוך



**הסדרה שמאחדת את המשפחה סביב שולחן השבת!**  
**חדש: כרך י"ב "בין אדם לחברו"**

- זהירות במזון חבירו
- שמירת גופו וממונו
- גמילות חסדים
- כיבוד אב ואם
- לשון הרע



**1-700-500-151**  
הפצה ראשית יפה נוף